

M.S.W. Sem-IV (CBCS) (2016 Course) : SUMMER - 2019
SUBJECT: URCD-10: LIVELIHOOD SKILLS AND MICROFINANCE

Day: Thursday
Date: 09/05/2019

Time: 02.00 PM TO 05.00 PM
Max. Marks: 60

S-2019-0596

N.B.:

- 1) All questions are **COMPULSORY**.
- 2) Figures to the right indicate **FULL** marks.
- 3) Answer to both the sections should be written in **SEPARATE** answer books.

SECTION-I

- Q.1** Write short notes on (**ANY TWO**): **(10)**
- a) Concept of livelihood
  - b) Sources of Livelihoods
  - c) Self Help Groups

- Q.2** Explain the meaning of Livelihood skills and Sustainable livelihood. **(10)**

OR

State the various sources of livelihood in the rural area.

- Q.3** 'Self-help group is a tool for women empowerment', discuss the social implications of self-help groups. **(10)**

OR

State the role of International Development Agencies in livelihood promotion.

SECTION-II

- Q.4** Write short notes on (**ANY TWO**): **(10)**
- a) NABARD
  - b) Co-operative Banks
  - c) Self Employed Women's Association (SEWA)

- Q.5** State the various agencies of Micro-Finance in India. **(10)**

OR

Explain the role of co-operative banks in micro-finance and its impact on poverty alleviation.

- Q.6** State the contribution of Grahmin Bank in poverty alleviation and employment generation. **(10)**

OR

State the social implications of Social exclusion in India.

* * * * *

मराठी रुपांतर

सूचना:

- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- २) उजवीकडील अंक गुणांचा निर्देश करतात.
- ३) दोन्ही विभाग वेगवेगळ्या उत्तरपत्रिकेत लिहावेत.

विभाग - १

- प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. (१०)
- अ) जीवनाधाराची संकल्पना
ब) जीवनाधाराचे स्रोत
क) स्वयंसहाय्यता गट
- प्र.२ जीवनाधाराची कौशल्ये आणि चिरस्थायी/ शाश्वत जीवनाधार म्हणजे काय स्पष्ट करा. (१०)

किंवा

ग्रामीण भागातील जीवनाधाराचे विविध स्रोत सांगा.

- प्र.३ स्वयंसहाय्यता गट हे महिलांच्या सबलीकरणाचे साधन आहेत याची चर्चा करून त्याचे सामाजिक परिणाम सांगा. (१०)

किंवा

आंतरराष्ट्रीय विकास संस्थांची जीवनाधाराच्या विकासातील भूमिका नमूद करा.

विभाग - २

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. (१०)
- अ) नाबार्ड
ब) सहकारी बँका
क) सेल्फ एम्प्लॉईड वुमन्स असोसिएशन (सेवा)
- प्र.५ भारतातील सुक्ष्म वित्त पुरवठा करणाऱ्या विविध संस्था सांगा. (१०)

किंवा

सुक्ष्म वित्तपुरवठ्यामध्ये सहकारी बँकांची भूमिका सांगून त्याचा दारिद्र्य निर्मूलनावरील परिणाम सांगा.

- प्र.६ रोजगार निर्मिती आणि दारिद्र्य निर्मूलनामध्ये ग्रामीण बँकांचे योगदान सांगा. (१०)

किंवा

सामाजिक विलगीकरणाचे सामाजिक परिणाम सांगा.

* * * *